

CHARLES VERBESSEM (1833-1899), HET GENTSE RESTAURANT DE WATERZOOI EN ‘LE WATERZOÏE DE BRUXELLES’

Huguette Taymans

Charles Verbessem (Elsene 1833-Gent 1899), was een succesvolle ondernemer, politiek actief en lid van belangrijke verenigingen. In zijn tijd hoorde daarbij blijkbaar ook deelname aan de culinaire activiteiten in zowel het Gentse restaurant De Waterzoei als in de vereniging Le Waterzoei de Bruxelles. Kunstzinnige medailles werden vervaardigd om de herinnering aan sommige van hun diners te bestendigen. Eén ervan had plaats in 1882 bij de tweede ‘eerste’ steenlegging van de Gentse Voorhaven en huldigde speciaal de Brusselse Gentenaar Verbessem.

In een bijgaand GT-artikeltje hebben we het over een ‘tweede’ steenlegging aan de Gentse haven, meer bepaald de Voorhaven in 1882. Daarbij stooten we via een medaille op de naam Charles Verbessem, een blijkbaar belangrijk personage, dat toen geëerd werd door de vereniging ‘Le Waterzoei de Bruxelles’. Wie was deze Verbessem? Een gedrukte redevoering uitgesproken op zijn uitvaart, bewaard in het Gentse Stadsarchief, geeft uitsluitsel op die vraag.

Een Brusselse Gentenaar

Charles Verbessem werd geboren te Elsene op 4 april 1833. Op 21-jarige leeftijd verhuisde hij naar Gent (19 maart 1854). Hij huwde op 6 april 1861 met de Gentse Maria Wille. Zij kregen twee kinderen, een dochter en een zoon. Als succesvolle ondernemer veroverde Charles Verbessem al gauw een plaatsje bij de Gentse elite. Hij bracht het tot provincieraadslid voor de liberale partij (27 mei 1872 tot 5 juni 1898). In deze functie werd hij opgevolgd door zijn zoon Albert. Hij werd lid van de vrijmetselaarsloge Le Septentrion. Hij was consul van de Dominicaanse Republiek (sinds 1871), ondervoorzitter van het diplomatieke korps te Gent en stafhouder van de handelsrechtbank van Gent (van 1876 tot 1882). Verbessem was daarnaast ook uitermate actief op filantropisch vlak. Op 25-jarige leeftijd werd hij lid van de Gentse menslievende

vereniging ‘Zonder naam - Niet zonder hert’, die twee jaar voordien was opgericht en waarvan hij van 1881 tot aan zijn dood voorzitter zou zijn.

Afb. 1. Grafbeeld van Charles Verbessem, tot voor enkele jaren op de Westerbegraafplaats. Werk van Domien Van Den Bossche. Foto uit Capiteyn en Decavele, 1981.

Na een ziekte van enkele maanden overleed Charles Verbessem te Gent op 5 april 1899. Hij werd begraven op de Westerbegraafplaats. De vereniging ‘Zonder naam’ liet uit dankbaarheid een borstbeeld van Verbessem vervaardigen door Domien Van Den Bossche, dat tot enkele jaren geleden op het familiegraf stond (afb. 1). Enkele jaren geleden werd het, samen met andere beelden, gestolen op de begraafplaats.

Brusselse Waterzooi

In de tweede helft van de 19de eeuw was in Brussel ‘Le Royal Waterzooi de Bruxelles’ actief, onder de bezielende leiding van de gekende chef Gustave Lemaire van ‘L’Etoile belge’. De leden van deze zeer gesloten kring waren vooraanstaande en gegoede personen: industriëlen, advocaten, politici en andere notabelen, zowel uit de hoofdstad als uit andere steden van het land.

Hoofddoel van de vereniging was het geven van uitgebreide en spectaculaire gastronomische feesten. Ieder diner werd afgesloten met het zingen van het verenigingslied 'Le Waterzoïe c'est la fraternité'.

Afb. 2. Au Waterzooi in 1893. Rechts er van twee verdwenen types werkwinkels: een borstelmaakerij en een 'stockvischwekerij'. In zo'n 'wekerij' werd de gezouten en gedroogde kabeljauw geweekt in waterbaden om te ontzouten. Er voor marktleurders. Foto Zwarte Doos detail uit foto SCMS_6213.

Haar naam had de Brusselse vereniging te danken aan haar ‘ingénieur chargé de la direction des travaux’ Félix Dorny. Die was chef in het Gentse restaurant ‘De Waterzooi’ aan het Sint-Veerleplein (afb. 2 en 3). De B & B die er nu gevestigd is draagt nog steeds die naam (afb. 4). Waterzooi is trouwens een typisch Gents gerecht, vroeger met zoetwatervis als hoofdingrediënt. Vis was destijds overvloedig aanwezig in de vele waterloopjes en waterlopen in Gent en omgeving. Later, toen vis zeldzaam werd in dat sterk vervuilde oppervlaktewater, werd waterzooi bereid met kip.

Afb. 3. Huis de Waterzooi op het Sint-Veerleplein: toestand anno 2022.

Voor de 75ste verjaardag van België in 1905 werd door Devreese een lidmaatschapsmedaille ontworpen (afb.5 en 6). Deze toont op de keerzijde nog de oorspronkelijke ingrediënten van het gerecht. Op de voorzijde zien we overduidelijk de effecten uitgebeeld die de daarbij genoten dranken konden hebben op de deelnemers.

Afb. 4. In het huis is nu de gelijknamige bed & breakfast ingericht (foto auteur, 2021).

De vereniging had, zoals het hoort, een intern reglement. Dat voorzag in ereleden, gewone leden, en kandidaat - leden. Om opgenomen te worden in de selecte groep van ereleden moest men de leden van de vereniging bij zich thuis op een gastronomisch diner vergasten volgens alle regels van de kunst. In juni 1882 was het de beurt aan Charles Verbessem om deze ingangsproof af te leggen in het statige herenhuis dat hij betrok op het nummer 36 van de Dierentuinlaan. De ingangsproof van Verbessem voor de Royal Waterzoei de Bruxelles zou op 19 juni plaatsvinden.

Ook daarvoor werd een gedenkpenning besteld. Het is deze medaille, beschreven in het artikeltje over de Voorhaven in dit nummer, die op de voorzijde met de duivel doder Sint-Michiel, de vermelding draagt van 'tweede' eerstesteenlegging aan de nieuwe Gentse maritieme installaties. De keerzijde toont de datum 19 juni 1882, samen met opdrachtgever Le Waterzoei de Bruxelles en de bestemmelingen van de Brusselse medaille: Mr. en Me. Verbessem (afb. 7). Dat was enkele dagen na de officiële inhuldiging van de Voorhaven. Zo kreeg een frivole, mondaine gebeurtenis nog een schijn van waardigheid. Dergelijke gelegenheden waren goed geschikt om eet- en drinkfestijnen van de leden een officieel tintje te geven.

Afb. 5. Voorzijde van een medaille geslagen door Godefroid Devreese bij de viering van 75 jaar België (1830-1905) met de eerste regel van het verenigingslied: Le waterzoïe c'est la fraternité samen met twee figuren die duidelijk maken dat de leden niet enkel vissoep aten en dronken. Privé bezit.

Afb. 6. Keerzijde van de medaille uit 1905 getoond in afb. 5.

Met een mooie soepterrine en de bijzonderste ingrediënten van waterzooi in die tijd: palingen en snoeken. Eén van de palingen is ingenieus omgevormd tot ophangoogje.

Afb. 7. Keerzijde van de Brusselse gedenkpenning geslagen bij de 'tweede' steenlegging aan de Voorhaven. Zie elders in dit nummer. Privébezit.

Literatuurreferenties

Avondts, G., Debulpaep, J., Hannes, J., Moonen, R., Scholliers, E., Scholliers, P. (1976). *De Gentse textielarbeiders in de 19de en 20ste eeuw. Lonen in de spinnerij van het bedrijf A. Voortman NV Texas 1835-1914*. Dossier 3, Brussel, VUB.

Capiteyn, A. Decavele, J. (1981), *In steen en brons van leven en dood – inventaris van de waardevolle grafmonumenten en portretgalerij van de verdienstelijke personen rustend op de begraafplaatsen van de Stad Gent*, Gent.

Claeys, P. (1909). *Les médailles gantoises modernes 1792-1892*, Gent, 1909.

Eloy, A., Meillander, V, Van Bost, F., Van De Walle, R. (1989). *Gentse Penningen, 1780-1980*. Gent: Museum voor Volkskunde.

Lehoucq, N., Valcke, T. (1997). *De fonteinen van de Oranjeberg*, deel 2, Gent.

Van Eeckhoute, A., Prayon-de Pauw, M., Hallet, L. (1899). *Ter nagedachtenis van Mr. Ch. Verbesssem*, Gent 1899.

Verbesssem, A. (1912). *Le Barreau de Gand*, Gent.